

Znak a vlajka města Krásné Údolí

aneb vznik znaku, vývoj jeho zobrazování a cesta ke správné grafické podobě;
odvození vlajky od znaku

Atributy a symboly každé obce vypovídají o tom, jak si její občané váží své obce - svého domova, sami sebe, zpětnou vazbou se pak odrážejí v tom, jak jsou vnímáni ostatními sousedy a cizinci.

Mezi základní atributy obce patří obecní symboly - znak a vlajka. Historický znak obec používá, vlajku však dosud neměla.

Zastupitelstvo obce přijalo dne 8.2.2012 usnesení, kterým schválilo podání žádosti o udělení vlajky podle návrhu místního rodáka Ing. Jana Mládka.

Vlajku obcím uděluje podle zákona o obcích předseda (-kyně) Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Vlajka a znak, jejich vztah

Jedním ze základních způsobů návrhu vlajky je odvození od znaku obce, např. plné přenesení figur za znaku na tzv. list vlajky - vlajka heraldická. Při sbírání podkladů došlo ke zjištění, že znak, spíše však kresby znaku, které naše obec používá, nejsou zcela správné, a není je možno s klidným svědomím použít.

Znak obce, tedy jeho kresba a popis, tzv. blason (z francouzštiny) byl v průběhu posledních 150 let zveřejněn v těchto heraldických sbornících:

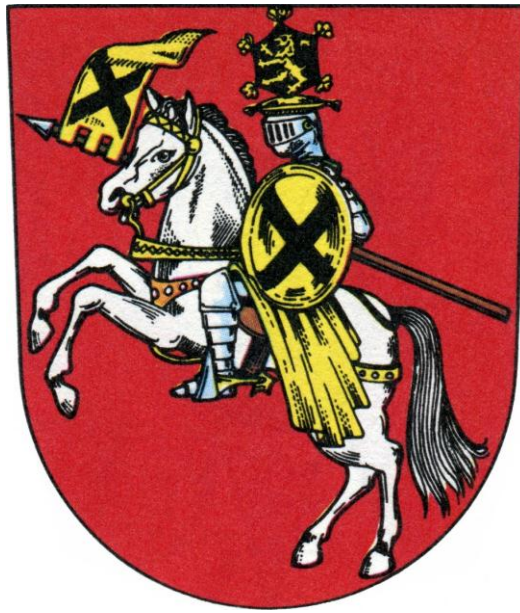
- V. R. Widimsky: Städtewappen des Österreichischen Kaiserstaates, I. Königreich Böhmen (1864)

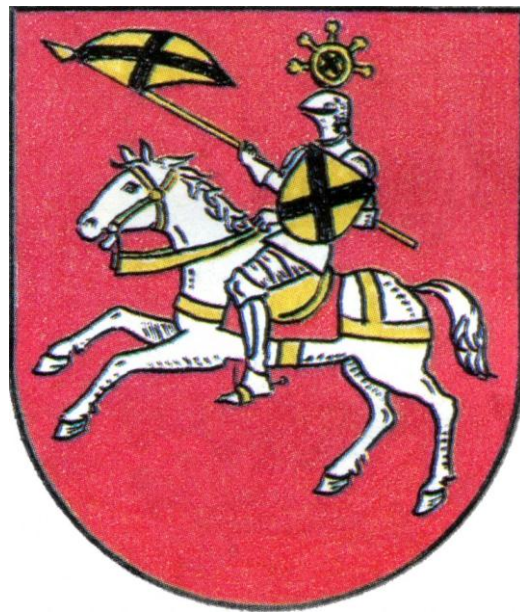
- Otto Titan von Hefner: J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch Ersten Bandes, Vierte Abtheilung, Städtewappen (1885)

- Jiří Čarek: Městské znaky v českých zemích (1985)

- Jan Pelant: Znaky a pečetě západočeských měst a městeček (1985)

Uvedené verze se na první pohled navzájem liší a na základě provedené analýzy je nutno považovat je za nesprávné. Proč? To si stručně a srozumitelně vysvětlíme v následujících řádcích.

Kritika verzí zobrazení znaku a jeho korektní podoba

Odvození znaku

Tak, jako u řady jiných obcí v ČR, má se za to, že se znak naší obce odvozuje od, obvykle nejstarší, městské pečeti. Není známo, že by znak byl udělen nebo později měněn královským, či jiným privilegiem, pokud toto neshořelo při četných požárech města v minulosti.

Naše obec takovou pečetí disponuje, je uložena ve Státním okresním archivu Karlovy Vary (SOA KV), avšak není možno ji běžně zkoumat. Díky velmi seriózním důvodům žádosti, podepřené pověřením vystaveným starostou obce, se zpracovateli návrhu vlajky podařilo vyjednat s ředitelem SOA KV panem Mgr. Milanem Augustinem možnost návštěvy, při níž byly zdokumentovány jak historické zakladatelské listiny, tak historické pečeti města.

Odůvodněně se předpokládá, že zakladatel města Jindřicha III. z Plavna dovolil měšťanům v Schönthalu použít na pečeť svého obrazu na cválajícím koni. Pečeť zobrazuje rytíře (Jindřicha III.) na koni, jenž v levici drží uzdu a štít, v pravici kopí s praporcem. Na přilbě nese šestirohou desku s třapci v rozích. Na štítě, praporci a šestirohé desce je znamení ondřejského kříže.

Otisk pečetidla z 90-tých let 15. století s nápisem sigillum:civium:in:schontal (znamení měšťanů v Krásném Údolí)

Zdroj: archiv Ing. Jana Mládky

Zajímají-li nás barvy, které by měly tomuto motivu příslušet, nejlépe lze sáhnout po zobrazení erbu pánů z Plavna, které se nachází ve Žlutickém graduále (někdy nesprávně uváděn jako kancionál). V erbu je černý ondřejský kříž ve zlatém poli, na přilbě je v tzv. klenotu osmirohá zlatá deska se znamením černého ondřejského kříže a zlatými třapci v rozích. (na pečetidlo řemeslník v 15. století pravděpodobně nemohl technologicky osmirohou desku při jeho průměru 35 mm přenést)

Erb pánů z Plavna ve Žlutickém graduále (1558)

Zdroj: <http://kozan.wz.cz>

Rozbor verze „1864“

Jedná se o první známou obrazovou prezentaci znaku města Schönthal, popis uvádí zhruba toto: Nejprve v polovině 18. století obdržel Schönthal na přímluvu svého pána, Wilhelma Ludwiga, markraběte bádenského, s přivolením císaře Karla VI. změnu a rozšíření svého znaku, pročež tento sestává z červeného štítu, v němž jest na travnatém podkladu v brnění rytíř s nahnutým, zlato-černým praporem zdobeným, kopím na bílém turnajovém oři ve skoku doprava. Na uzavřeném helmu je umístěna zlatá šestirohá deska, rohy jsou zdobeny pavími pery

a vpravo jdoucím jednoocasým korunovaným černým lvem – kvůli Mahlbergským (někdejší hraběcí rod z Badenska-Württembergska) – ve stříbrném kotouči jako helmovní klenot, v levé ruce rytíř nese na svoji ochranu červený štít protnutý stříbrným ondřejským křížem – rodinným erbem pánů z Plavna a Gery.

Práce V. R. Widimského byla ve své době pokrokovým počinem na poli municipální (městské a obecní) heraldiky, nicméně způsob sběru informací o městských znacích a jejich kresby se v díle otiskly ve formě nepřesností a chyb, jež se nevyhnuly ani znaku města Schönthal. Sběr informací byl například realizován formou dotazníku zasláného na městské úřady. Při tehdejší úrovni obecné vzdělanosti, tím spíše v oblasti heraldiky, došlo jistě k významným zkreslením, neboť lze jen stěží pokládat všechny místní představitele za dostatečně fundované osoby. Kritika v pozdějších českých heraldických pracích uvádí především nesprávné užití trávníku v patě štítu, jež je možno považovat za svémocně doplněný prvek, kdy, možná, autor nebyl ochoten akceptovat, že figury ve znacích tak říkajíc „nemají nic pod nohama“. Tento prvek se opakuje v řadě dalších znaků měst, jejichž „současné verze“ jej neobsahují. Namátkou lze, z našeho kraje, uvést znaky měst Žlutice, Hroznětín a obce Valeč. Významným nesouladem s tvrzením V. R. Widimského o povýšení znaku je, již PhDr. Pelantem uváděná, absence jakýchkoliv dokladů. Popis obsahuje též nepravdivé tvrzení o barevnosti štítu a na něm vyvedeného ondřejského kříže jako rodinného erbu Plavenských, ačkoliv je zcela zjevné, že správné barvy jsou zlatá a černá. Stejně zavádějícím se jeví popis vzhled klenotu na přilbě, jenž by měl odpovídat symbolicky ztvárněné osobě, tj. Jindřichu z Plavna, který by v klenotu měl totéž znamení co na nejstarší pečeti. Stejný nesoulad se týká praporce na neseném kopí. Z této verze zobrazení je možno akceptovat červenou barvu základního štítu, barva koně by však měla respektovat základní heraldické pravidlo neklást barvu na barvu a kov na kov, tj. kůň by měl být stříbrný.

Rozbor verze „1885“

Popis je v mnohém shodný s verzí „1864“, navíc však uvádí zlatou barvu uzdy, červenou, zlatem lemovanou čabraku pod rytířem, na červeném štítě uvádí zlatý ondřejský kříž, nicméně s poznámkou, že má-li se jednat o znamení Plavenských, musí jít o černou a zlatou.

Rozbor verze „1985 - Jiří Čarek“

Popis znaku: Na červeném štítě je rytíř v plné zbroji na koni bílé barvy doprava jdoucím. Rytíř drží v levici před sebou zlatý štít s černým ondřejským křížem, v pravici drží k útoku napřážené kopí s praporcem, na němž je týž znak. Na přilbě má rytíř v klenotu na polštářku svisle postavenou šestihrannou desku černé barvy s pavími kytami upevněnými na rozích desky. Na desce je zlatý lev ve skoku doprava.

Autor se, zjevně správně, vypořádal s barvou štítu a ondřejského kříže, za svémocné a nepodložené však lze považovat umístění polštářku mezi helmu a šestihrannou desku a v neposlední řadě její vyvedení v černé barvě s motivem zlatého lva ve skoku doprava, jenž byl použit jistě z důvodu, že se jedná o starý rodový znak pánů z Plavna. Je nutno poznamenat, že rod pánů z Plavna byl v oné době rozvětven a linie, jejímž příslušníkem byl zakladatel města Schönthal, užíval zlatý erb s černým ondřejským křížem, který příslušel jeho úřadu purkrabího v Míšni.

Rozbor verze „1985 - Jan Pelant“

Popis znaku: Znak tvoří červený štít s obrněným rytířem, který sedí na stříbrném doprava cválajícím koni. Jezdec, který drží levicí zlatou uzdu, je z levé strany kryt zlatým štítkem, v němž je černý ondřejský kříž; v pravici drží kose

nahnutou korouhev, v níž je stejný symbol jako na štítku. Na rytířově přilbě je jako klenot zlatá kulatá deska s černým ondřejským křížem.

Za významný posun lze označit popis koně stříbrnou barvou, klenot je však v rozporu s pečetí, kterou stejná publikace popisuje správně, uveden jako kulatá deska, zdobení pavími pery, kytami nebo čímkoliv jiným není zmíněno.

Závěr:

Ani jeden z uvedených popisů a zobrazení se nevyvaroval heraldicky významných, nezdůvodněných a nedoložených odchylek od historických, odborně ověřitelných skutečností, které se datují do období založení města, tedy nejstarší městské pečeti (nejstarší doložené užití 1491) a erbu purkrabích z Míšně, pánů z Plavna zobrazeného ve Žlutickém graduále v roce 1558, který je národní kulturní památkou. O tyto artefakty je, především, třeba opřít názor na správnou podobu znaku.

Korektní podoba znaku:

Aby bylo možno odborným způsobem navrhnout vlajku obce převedením figur ze znaku, bylo tedy nutno revidovat vzhled znaku a opravit zjištěné chyby.

Proto byla v této fázi navázána spolupráce se členy expertní skupiny odborníků v oboru heraldiky a vexilologie – poradního orgánu Podvýboru pro heraldiku a vexilologii, který je součástí výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu PS PČR, jehož doporučení je pro udělení práva užívat obecní symboly předsedkyní Poslanecké sněmovny směřodaté. Důvodem byla zejména snaha o maximálně odborné řešení a pozdější jednoznačnou schvalitelnost návrhu vlajky.

Teoretická východiska:

Základním předpokladem je odvození od nejstarší pečeti, tj. dodržení základních prvků znaku, tedy koně, rytíře, kopí s praporcem, štítu a klenotu – šestirohé desky. Znamení, které je na štítu, klenotu a praporci je dostatečně zřetelné a je to ondřejský kříž. Toto znamení je shodné s erbem zakladatele města, Jindřicha III. z Plavna. Příslušnost barev lze určit z dobového zobrazení tohoto erbu ve Žlutickém graduále, jehož donátory byli vnuci Jindřicha III. Ondřejský kříž je černý ve zlatě, klenot – osmirohá deska je v rozích osazena zlatými třapci.

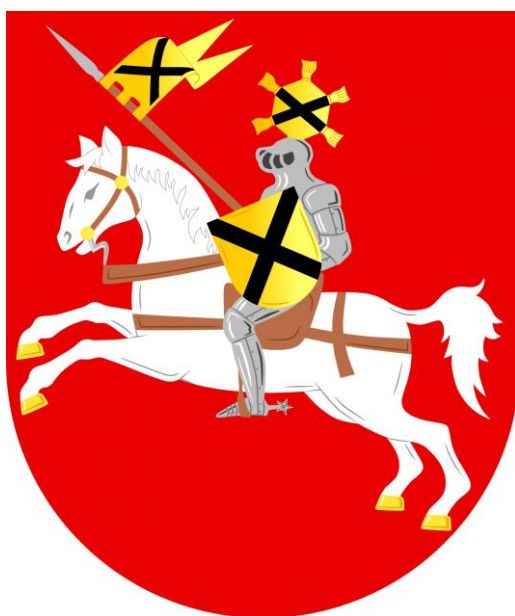
Je třeba poznamenat, že předmětný erb je vyobrazen i v jiných dílech, kde jsou v rozích desky umístěny svazky pavích per tzv. kyty, obvykle přirozených barev – zelené s modrým okem. Zobrazení ve Žlutickém graduále však se od nich liší tím, že samotní nositelé erbu byli donátory (sponzory) tohoto díla a osobně by nepřipustili chybné ztvárnění vlastního erbu, takže jako směrodatné je nutno respektovat právě detaily uvedené zde.

Rozdíl v počtu rohů desky je pravděpodobně důsledkem omezených technických možností rytce pečeti. Zde je vhodné respektovat pečeť, symbolické zobrazení zakladatele města - Jindřicha III. z Plavna tak není zásadně zkresleno. Barvu štítu lze akceptovat tak, jak uvádí Widimský, tento prvek znaku, sdělený Widimskému možná tehdejším purkmistrem, není náročný na heraldické znalosti a je nesnadné jej zkreslit, červená barva štítu je kromě toho u nás nejčastěji užívaná. Barva koně by však měla být stříbrná, nikoliv bílá, neboť tak je dodrženo jedno ze základních heraldických pravidel, neklást barvu na barvu a kov na kov. Pak je pravidlem, že zbroj (kopyta) musí být zlatá. U brnění, kopí a postroje není důvod předpokládat jiné, než přirozené barvy, neboť pravděpodobně zamýšlené symboliky obrazu Jindřicha III. je dosaženo znamením na praporci, štítu a klenotu.

Po delší odborné diskuzi s odborníky se tak podařilo dospět ke korektní vizuální podobě a popisu (blasonu) znaku v podobě, která odpovídá historickým skutečnostem a heraldickým pravidlům:

V červeném štítě rytíř na stříbrném koni ve skoku se zlatou zbrojí a postrojem přirozené barvy. Rytíř drží v pravici dřevěné kopí s dvoucípým praporcem, v levici štít, na přilbě má klenot v podobě šestirohé desky s třapci. Praporec, štít i klenot zlaté s černým ondřejským křížem.

Znak Krásného Údolí – korektní podoba

Vlajka obce (města) Krásné Údolí

Odůvodnění použitých figur v návrhu vlajky

Obec Krásné Údolí navrhla vlajku tzv. heraldickou, tj. barvy a figury použité na návrhu listu vlajky jsou převzaty z historického znaku obce (města), který se vyvinul z nejstarší městské pečeti z 90. let 15. století.

Stěžejním důvodem pro preferenci návrhu heraldického je především zachování jedinečnosti motivu, jak ve své práci o pečetích a znacích západočeských měst a městeček mimo jiné píše PhDr. Jan Pelant, cit.:

„Je to vlastně j e d i n á jezdecká pečeť v pravém slova smyslu, užívaná mezi českými městy“.

Tento motiv byl i v minulosti tím, s čím se ztotožňovali i původní německí obyvatelé města, jak napovídá i tabule, dříve umístěná na zdi městského hostince zřízeného na základě privilegia Kryštofa Hasištejnského z Lobkovicz a na Toužimi z roku 1608 v budově historické radnice, která nesla nápis „Stadt Gasthaus zum Ritter“ tj. zhruba městský hostinec „U rytíře“.

Obec je toho názoru, že je žádoucí tuto výlučnost a osobitost zachovat i v tomto symbolu – vlajce a na list použít stylizovaný obraz Jindřicha III. z Plavna.

Na základě žádosti obce ze dne 10.2.2012 udělila předsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky paní Miroslava Němcová Krásnému Údolí Rozhodnutím č. 29 ze dne 24.2.2012 vlajku dle předloženého návrhu.

Doporučený popis vlajky:

Červený list s rytířem na bílém koni ve skoku se žlutou zbrojí a hnědým postrojem. Rytíř drží v pravici hnědé kopí s dvoucípým praporcem, v levici štít, na přilbě má klenot v podobě šestirohé desky s třapci. Praporec, štít i klenot žluté s černým ondřejským křížem. Poměr šířky k délce listu je 2 : 3.

Vlajka Krásného Údolí

